

редактор, організатор роботи студії Миколаївської ОДБ ім. В. Лягіна

Виховання серцем, або Під прапором «Секрету»

Феномен обдарованої дитини, його існування у світі, зокрема в нашій країні, втілює оптимізм і, водночас, вимагає серйозної відповідальності дорослих, які знаходяться поряд. Не завжди просто розгледіти паросток таланту, а потім підтримувати його і сприяти розвиткові. На думку В. Сухомлинського: «... роки дитинства — це, насамперед, виховання серця, і щасливі ті діти, які вчасно зустрічають уважних, добрих, небайдужих дорослих — таких, що здатні стати для них сердечними друзями, допомогти їм знайти себе, дати їм відчуття впевненості, захищеності, власної значущості ...». Ними можуть бути батьки, вчителі, вихователі, наставники у спорті, мистецтві, і чому б не бібліотекарі? Бути бібліотекарем — не функція, а покликання, тож і місію вони несуть благородну.

У бібліотеці діти відчують себе більш розкуто, ніж у школі, і частіше більш відкриті, ніж удома з батьками. Це дозволяє бібліотекарю ознайомитися з їхніми індивідуальними особливостями, зі здібностями, про які ні вони самі, ні навіть рідні не здогадуються. Виявивши ці дитячі здібності, ми можемо і повинні їх розвивати, аби діти усвідомили себе творчими, талановитими людьми, такими, що мають своє неповторне обличчя. Кілька років тому в ОДБ ім. В.Лягіна розпочалося впровадження цільової комплексної програми «Обдаровані діти — майбутня еліта нації», яка накреслила систему заходів для досягнення благородної мети — пошуку і підтримки юних талантів. Звичайно, багато дітей і підлітків навчається у художніх, музичних школах; вони (або їх батьки) вже визначили уподобання і пріоритети. Але більша частина читацького контингенту перебуває поза впливом спеціалізованих шкіл, і серед них є багато тих, хто потребує уваги, доброзичливості, допомоги.

Робота з талановитими дітьми в нашій бібліотеці має давню історію, бо майже кожного з читачів працівники завжди намагаються залучати до участі у різноманітних літературних і мистецьких творчих конкурсах. У відділі обслуговування дошкільників та учнів 1–4-х класів багато років працює клуб любителів казок «Жар-птиця», де малюкам розповідають казки народів світу, і де вони самі створюють казку. Індивідуальна робота з читачами надає прекрасні можливості для знайомства з багатьма літературно обдарованими дітьми і з їхньою творчістю. Це надихнуло мене на створення нового проекту — видання бібліотечного журналу дитячої творчості, причому рукописного, що було принциповим. Назву його придумував увесь колектив, але тут раптом хтось згадав чудове слово «Секрет». Так журнал одержав ім'я, а його видавцем і редактором стала авторка цих рядків. Для того, щоб у «Секреті» публікувати дитячі вірші і прозу, найрізноманітніші за тематикою, було розроблено систему рубрик: «И пробуждается Поэзия во мне ...», «Між нами, мислителями», «Душа Природи», «Сміхо-творіння», «На невідомих доріжках ...» (фантастика), «Наші звірики», «Серця мого причал» (про рідне місто), «То ли еще будет!» (повіді з продовженням з номера в номер); рубрика «*Ex Libris*» (присвячена книзі і читанню); «Події у Книжковому Домі» (про цікаве в житті бібліотеки); «Туті-фруті» (всяка всячина: інформація про нові книги, дивовижні факти з різних галузей життя і науки) тощо. Останні дві рубрики, як правило, веде редактор, але є й винятки. У «Секреті» знайшли місце і малюнки юних художників, їхні ілюстрації до творів художньої літератури. Увесь журнал оформлюється бібліотечним художником. «Секрет» почав своє існування у 1995 році, йому вже виповнилося 12 років — прекрасне творче довголіття. Він дає виразну картину народження і розвитку літературних талантів дітей і підлітків. Свіжість, оригінальність, щирість — ось головні критерії відбору аматорських творів, тому рівень публікацій у «Секреті» досить високий. Читаючи журнал, випуск за випуском, можна прослідкувати за тим, як мужніють, міцніють, стають цілком оригінальними твори тих, хто писав колись наївні віршики і оповідання. З юними авторами проводилася цікава робота. Адже кожне творіння треба було прочитати, проконсультувати хлопчика чи дівчинку відносно хиб і недоліків, фактичних і стилістичних помилок, переконати кожного у необхідності прислухатися до зауважень та ін. З великою приємністю я, редактор і організатор усієї цієї справи, прагнула познайомити літераторів-початківців, запрошувала до участі у масових заходах бібліотеки, на зустрічі з поетами. До історії бібліотеки увійшло «Толкєн-шоу», яке

проводилося у відділі обслуговування учнів 5–9 класів, і серед акторів–виконавців якого були юні «секретівці», а найбільш яскрава особистість — учень 9 класу Олег Семенов, прихильник Дж. Толкієна і автор фентезійних оповідань, брав участь у створенні сценарію, грав одну з ролей, поставив бої на мечях, продемонстрував власноруч накреслену карту свого умовного світу «Середзем'я» і розповів про героїв своїх творів. Самодіяльний композитор–бард В. Хохлов створив балади на вірші Дж. Толкієна і виконував їх під гітару протягом вистави. Дух творчості і натхнення, який відчувався у залі, зробив «Толкієн-шоу» незабутнім. Запам'яталися також зустрічі юних письменників з клубом самодіяльної пісні «Біла ворона», з поетесою і актрисою Світлоною Іщенко (нині вона проживає у Ванкувері). І найвизначніша подія — участь талановитих дітей Миколаєва і області у I Всеукраїнському літературному конкурсі «О, мово моя, душа голосна України!». Шестеро дітей з Миколаївщини були запрошені до участі в заключному турі конкурсу до м. Києва, де їм було приділено велику увагу. Вони побували у Спілці письменників України, читали свої твори перед шановною аудиторією, їздили по місту, були дуже захоплені і щасливі, про що й розповіли, повернувшись до Миколаєва, на святі, влаштованому бібліотекою на їхню честь. Сюди було запрошено і Катерину Голубкову — поетесу, члена НСП України, з якою у бібліотеки давні дружні відносини. У збірці кращих творів конкурсу «Першослово», до якої увійшло 29 авторів, п'ятеро було з м. Миколаєва. «Секрет» у перші роки існування виходив 4 рази на рік, з часом він перетворився на щорічний альманах, став більш солідним і тепер виходить у електронному вигляді.

Для того, щоб на найвищому рівні формувати з початківців–аматорів справжніх служителів художньому слову, необхідно, *по-перше*, зібрати талановитих дітей в якесь об'єднання, а *по-друге*, залучити до цього професійного письменника, Майстра, який за допомогою свого творчого і життєвого досвіду, високого художнього смаку, досконалого знання літератури навчав би дітей і підлітків, виховував їх. Вибір впав на К.О. Голубкову, яка і очолила літературну студію «Секрет». Адміністрація бібліотеки цю ідею підтримала, і 8 квітня 1998 року народилася літературна студія «Секрет», яка стала унікальним явищем у 1110 і плідно працює до сьогодні. Дехто вважає, що студіювання у даному випадку не обов'язкове, якщо є в дитини талант, то він і сам зростатиме, розвиватиметься, але життя показує, що іноді цього замало. У кожній дитини є потреба хоча б прочитати свої твори тому, хто може зрозуміти, оцінити, підказати, висловити критичні, конструктивні зауваження. І як прекрасно, коли поряд є однолітки, такі ж несміливі, ще «незрілі» поети, казкарі, журналісти. Через навчання в студії пройшло майже 70 літераторів–початківців різного віку, але залишився актив, що склався зі «старших» авторів і з тих, хто серйозно, відповідально ставився до свого захоплення і мав непересічні здібності. Зі студії уходили діти, які переконувалися в тому, що не здатні творити на високому рівні, а залишалися ті, хто не мислить себе без цього натхненного, захоплюючого заняття.

Студія «Секрет» — це без перебільшення відрядне явище. *По-перше*, до неї може прийти кожний бажаючий; *по-друге*, там привітають як малих, так і доросліших шанувальників слова, перші спроби пера яких ще далекі від досконалості; *по-третє*, атмосфера дружелюбна, приязна, така, що будь-хто з новеньких відразу перестає соромитися, ніяковіти, а навпаки, починає сміливо брати участь у спільній розмові, обговореннях, знаходить друзів і відчуває себе комфортно.

Напевно, це твердження вже стало банальним: навчити писати вірші, прозу неможливо. Місія літературного керівника — не заважати, не тиснути, не примушувати, але уважно і шанобливо вислуховувати і делікатно підказувати, звертати увагу на деякі хиби, смислові неточності і помилки, виховувати гарний художній смак. І дивовижний, але незаперечний факт — ті діти, які систематично відвідують заняття, просто на очах «ростуть»: пишуть більш цікаво, більш оригінально (хоча спостерігається і наслідування старшим, більш досвідченим «секретівцям»). Проте наслідування швидко проходить, далі кожен рухається своїм шляхом. І коли мова заходить про те, потрібні чи ні літературні студії та об'єднання, не можна не зважити на той ефект, який я називаю «вчити собою». К. Голубкова — талановита поетеса, порядна людина, яка здатна виховувати етичні і естетичні погляди дітей і підлітків. Багато занять літературної студії починається з читання або прослуховування записів з творами видатних поетів України і зарубіжжя, їх обговорення, обміну

враженнями. Цей «високий штиль» служить немовби камертоном для заняття в цілому. Привабливість особи Метра, Майстра, гадаю, є вирішальним чинником у бажанні дітей протягом багатьох років залишатися у студії, бути вірними їй. До традиції «Секрету» можна віднести і зустрічі дітей з письменниками. Вони завжди дуже плідні, зворушливі та важливі як для студійців, так і для гостей. У нас побували Володимир Пучков, Дмитро Кремінь, Еміль Январьов, Аркадій Суров, Тетяна Фурсова та ін.

З метою реклами у місцевій пресі за сприяння Д. Креміна і К. Голубкової неодноразово публікувалися статті про студію «Секрет», підбірки віршів і прози юних літераторів. Великий резонанс мали і цикли виступів «секретівців» у прямому ефірі на радіо «Миколаїв». Такі заходи, а також спілкування з викладачами літератури, шкільними психологами, заступниками директорів з виховання, виступи на батьківських зборах допомагають залучити до студії нових дітей. На честь 5-річного ювілею студії було влаштовано бенефіс, на який запросили миколаївських письменників, журналістів, представників громадських організацій, дітей — любителів літератури. Успіх і «Секрету», і нашої бібліотеки був беззаперечним, це долучило до колективу студії нових шанувальників слова. Останнім часом, після успішної презентації студії «Секрет» в клубі інтелектуального спілкування при Центрі соціальних програм «РусАл», нею зацікавилися члени інших літературних об'єднань міста, і з того часу на заняттях студії можна побачити юнаків і дівчат зі «Стапеля», «Зорі», «9-го сфінкса». Вони у захваті від наших талановитих дітей, читають їм свої твори, все це обговорюється, виникають цікаві дискусії. Твори членів «Секрету» давно заслуговують на те, щоб бути зібраними і виданими окремою книгою. Підготовча робота вже добігає кінця, залишилося «небагато» — знайти меценатів, які дадуть життя книзі. Саме зараз час навести деякі приклади, згадати про найцікавіших людей з колективу «Секрету».

Олег Семенов — один з найперших. Він побачив якимось першим, поки єдиний номер альманаху «Секрет», прочитав і сказав захоплено: «Здорово!». Хлопець закінчив школу, відслужив армію, але продовжував писати, його прозова Муза мужнішала, шліфувалася. Тепер, незважаючи на тернистий шлях дорослого життя і деяке позбавлення романтизму, він час від часу буває на заняттях «Секрету». Його судження і зауваження бувають іноді занадто різкими, зате влучними, і в його присутності дискусії проходять особливо цікаво й плідно. Сергій Пастухов прийшов до «Секрету» ще у 9-річному віці. Писав віршики, потім — оригінальні казочки про сучасну Бабу-Ягу, а якимось, після літніх канікул, усіх «потряс» своїм майже миттєвим духовним і творчим зростанням. Потім він захопився написанням «шкільних» повістей і оповідань. Тепер він студент I-курсу Миколаївського кораблебудівного університету. Пише вірші філософського змісту, створює разом з другом фантастичний роман. Глибока, талановита людина. Антон Крамаренко — володар рідкісного дару. Він сатирик. Хлопець вміє підмічати і бачити те, що інші не помічають, описує все так яскраво, дотепно, влучно, як ніхто. Ну просто Салтиков Щедрін! Його відзначили на літературних конкурсах «Золота арфа», «Чарівна книжка». Він навчається в університеті кораблебудування. Хочеться згадати Світлану Фальову, яка відвідувала студію ученицею 10–11 класів. Тепер вона навчається в Інституті журналістики Київського національного університету ім. Т. Шевченка і працює на національному радіо. Дуже здібна дівчина. Марія Пахомова — просто фесрверк талантів, у «Секреті» з 9 років. Її вірші відзначалися свіжістю і зворушливістю, багато з них було присвячено рідному Миколаєву. На її вірші було покладено кілька пісень миколаївських композиторів. Маша захоплювалася журналістикою і багато років була юнкором міської дитячої газети «Малёк». Зараз навчається в 11 класі, займається серйозними дослідженнями в екології, а також бере участь у підготовці передач на телеканалі «Миколаїв» і продовжує писати. За браком місця не можу навести прикладів з її прозових творів. Євген Цимбалюк прийшов до нас у 8 класі. Писав винятково містично-фантастичні новели. Хоча його твори були не бездоганними, але кожний мав свою «родзинку», і це давало надію на подальший розвиток. І дійсно, наші надії оправдалися. Євген навчається заочно в університеті «Україна», працює в газеті «Николаевские новости», член Спілки журналістів. Володар Гран-прі конкурсу «Золота арфа — 2005» пише оповідання, вірші–верлібри, а його газетні публікації привертають до себе увагу самобутністю стилю і мислення. Дмитро Тарабанів ще 9-класником вражав багатою видумкою у своїх пригодницьких і фантастичних оповіданнях. Тепер він — широковідомий молодий фантаст, друкується у російських збірках фантастики, журналі Б. Стругацького «Полдень, XXI век», у міжнародному часописі «Мир фантастики» та ін. Аліна Караульна. Дуже розвинена розумово і духовно дівчинка. Її вірші відзначаються тонкими відчуттями, гострою спостережливістю, поетичним світобаченням. Дарина Березіна — це наша зірка. Дуже обдарована дівчинка. Пише вірші і прозу на

високому рівні. Переможниця міжнародного конкурсу ім. О. Гончара. Вона авторка книги «Камера схову» (К., 2004), її новели увійшли до збірки кращих оповідань українських авторів «Що записано в книгу життя» (К., 2003). Нині викладає в університеті ім. П. Могили, але продовжує бути членом «Секрету», а недавно вона стала членом Спілки письменників України. Серед «новеньких» є дуже талановиті діти—учні 6–8 класів, які просто вражають своєю самобутністю. Майбутні наші зірочки — це Стас Юшенко, Люся Цоцорина, Маша Левченко та ін.

Хотілося б звернути увагу на важливу роль, яку відіграє участь талановитих дітей у різноманітних літературних конкурсах, від міських і обласних до всеукраїнських і міжнародних. Для початківців — це перевірка своїх сил, здібностей, знайомство і спілкування з поетами, прозаїками. Діти з великим задоволенням їздять на конкурси і повертаються окрилені, щасливі. А брали вони участь і займали повністю увесь п'єдестал пошани та всі призові місця у багатьох з них: обласному — «Золота арфа»; всеукраїнських — «О, мово моя, душа голосна України!», «Гранослов», «Джерельце», «Віримо!»; міжнародному — «Чарівна книжка» тощо.

Приємно, що діти підтримують дружні відносини, зустрічаються і спілкуються поза заняттями, беруть участь у літературних вечорах. Дійсно, під «дахом» «Секрету» збираються однодумці, цікаві один одному люди, вони всі багато читають, дуже освічені як на свій вік — звісно їм є про що поговорити! І ще однією позитивною рисою «Секрету» є те, що молодші студійці шанують старших, не соромляться їх, мають до них щире довіру і сміливо, «на рівних» беруть участь у спільних обговореннях та розмовах.

Словом, досвід «Секрету» гідний наслідування, і я маю надію на те, що він отримає відгук у тих бібліотечних працівників, які не байдужі до розвитку дитячих талантів.

До вашої уваги декілька віршів учасників студії «Секрет»

Я

Я єдина й кохана
Кожною людиною і усім світом.
Я вся — чудова і неповторна,
Без дурних і брудних проблем.
Я мов сонце з ластовинням затемнення,
Я — мов море з баранцями хвиль.
Кожна мить, кожна частка миттєвості
Безнадійно закохані в мене.
Я прийшла, щоб мене помітили,
Відчули мене кожною клітиною тіла,
Змили мене і мої думки в свої душі
І зрозуміли, що я таке.
Люди, радійте! Я — ваш порятунок
Від суєти і вічного побуту
Ви так довго мене чекали, але тепер
Я народилась! Славте мене!

Світлана Фалова

Декілька, ще дитячих, віршів—танків Марії Пахомової

Пятно на воде.
Это белоснежная луна
Отражается
в ночном море, как остров.
В черном кимоно она.

Волна смыла все,
И мой замок из песка
исчез под водой.
Всем кажется, что я смеюсь,
а в сердце моем — печаль.

Сотня раковин,
а жемчужина — одна.
Сотня поэтов,
а только искра Божья
лишь у одного видна.

Проволочные человечки

Индюк дремал на крыльчке,
Котенок на крыше спал,
А мой сосед человечков
Из проволоки создавал.

Зачем? Почему? Не со скуки ли?
Полезны поделки, нужны?
Нет, просто умелые руки
Без дела быть не должны.

Между людьми и миром животным
Должна разница все-таки быть.
Человек, оказавшись свободным,
Начинает что-то творить.

И когда с полуденной ленью я
Смотрю, как работает друг,
Мне кажется: ниточка медная
В руках оживает вдруг.

Ах, если б не запись в Книге
священной,
Я бы подумать мог,
Что из такой же проволоки медной
Человечество создал Бог.

А индюк все дремал на крыльчке,
И котенок все так же спал,
Ну, а мой сосед — человечков
Из проволоки создавал.

*Сергій Пастухов.
Вірш написано в 11 років.*

Я вірю в майбутнє твоє, Україно!

Як співця многолітніх людських пересудів,
Мене, може, і буде камінням побито...
Я давно вже не вірю у тих Робін Гудів,
Що здирають з церков неохрещене мито.

Я не вірю макетам майбутнього раю,
Я не вірю в заміну повітря водою,
Я не вірю у те, що нічого не знаю,
Бо обличчя моє ще не змило п'ятьмою.

Я не вірю, що з наших фізичних законів
Вийде диво насправді велике і пугне,
Я не вірю в підтримку чужих легіонів,
Я не вірю в маршрут крізь минуле в
майбутнє...

... Як співець многолітніх людських пересудів,
Я не вірю реальності мильної піни,
Я не вірю в пророків твоїх, Робін Гудів,
Та я вірю в майбутнє твоє, Україно!
Лабіринт віддзеркалень теж має скінченність,
Хвиля камінь за сотні років підточила,
І ховається в норищах псевдоученість,
Коли хід набирає народная сила.

Так, я вірю в безсмертя колись розіп'ятих,
Бо відстане тоді позолота від шкіри,
Україно, я хочу тобі побажати
Сили, розуму, мислі, терпіння і віри ...

*Сергій Пастухов.
Вірш написано у 15 років.*

Ховатиму друзів у себе, як в Камеру схову.
Можливо, колись
Вони схаменуться
І захочуть побачити себе — справжніми
Головне — не забути шифр.

Дарина Березіна

А наавтра
лиш кроки,
обірвані косо,
і блакитноока
похнюплена осінь
оспалої зливи
розбещені пальці,
римовані снива,
невірні коханці,
підранків невмитих
обгортка прозора,
заучене мито
на вхід в непрозорій,
сумного граалю
захланний молебень,
опісля — трамваєм —
додому. До неба.

Дарина Березіна